

מבשר טוב

סעודה ג' פרשת קרח תש"פ עיה"ק צפת

מאמר איך לתקן שנאת חנם

-א-

וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן יִצְחָק בֶּן קֵהֶת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֵלִיָּאָב וְאֹהֶן בֶּן פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן. וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַשִּׁים וּמְאַתִּים נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי נָשִׁים. וַיִּקְהֲלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב לָכֶם פִּי כָל הָעֵדָה כָּלֵם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכְכֶם ה' וּמִדְּוַע תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קֵהֶל ה' (במדבר טז, א-ג).

איתא בסנהדרין (קט:): "ויקח [קרח], אמר ריש לקיש שלקח מקח רע לעצמו". ועוד פירשו חז"ל במדרש תנחומא (מובא ברש"י כאן) הטעם שעמד קרח לחלוק על משה רבינו ע"ה, וז"ל: "ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור, אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו', עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו".

עוד כתב ברש"י (להלן פסוק ז) וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו. ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר (ד"ה א' כה, ה) כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט, אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה".

ועדיין צריך ביאור מה היתה טעותו של קרח בזה, שהרי היה "פקח", כמו שאמרו חז"ל קרח שפקח היה וכו', ואמרו גם שמה שעשה קרח היה "שטות", וידע קרח שמשה רבינו ע"ה הוא המנהיג של כלל ישראל על פי צווי השי"ת, ואם כן איך העבירה אותו הקנאה על דעתו עד שנאבד מן העולם.

ומה שהיו לו צאצאים גדולים, אמנם מצינו שעומדת לצאצאים זכות אבות מדורות קודמים, ומסתבר יותר שיהיה לאבות הצלה בזכות הבנים, שהרי הם הביאום לעולם, וא"כ צ"ע מדוע באמת לא ניצל קרח בזכות השלשלת שיצאה ממנו.

עוד צריך ביאור הנהגתו של משה רבינו ע"ה בענין זה של קרח, שאמר (להלן פסוק ל) "אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה" וגו', והיינו שברר להם מיתה משונה. וזה תמוה, שהרי מרע"ה היה אוהב ישראל, וכל פעם שסרחו ישראל לפני המקום עמד וביקש עליהם רחמים, עד כדי כך שאמר להקב"ה שאם אינו מוחל לבני ישראל אזי "מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב), ואילו כאן לא רק שלא התפלל עליהם שינצלו, אלא עוד ביקש שימותו, ועוד במיתה משונה, וגם אם לא ברא ה' סוג מיתה כזו אזי יברא עכשיו, איך יתכן כדבר הזה.

-ב-

והנראה לומר בדבר זה, דהנה לפי מה שביארו חז"ל, סיבת המחלוקת של קרח היתה בגלל קנאה שנתקנא על נשיאותו של אליצפן וכנ"ל, וכידוע קנאה מביאה לידי שנאה. והנה לגבי אהבה כתיב (משלי י, יב) "על כל פשעים תכסה אהבה", ושנאה היא ההפך מאהבה, והיא בחינת זה לעומת זה עשה אלקים, וכמו שבאהבה ישנו ענין זה שהיא "מכסה", כמו כן שייך ענין זה גם בשנאה, והשנאה "מכסה" על הסכנות שיכולים לצמוח מכח השנאה, ובמקרה של קרח גרמה השנאה למחלוקת עם מרע"ה ואהרן הכהן.

וענין זה של תוצאות השנאה יש ללמוד ממה שאמרו חז"ל במסכת יומא (ט): שסיבת חורבן בית המקדש הראשון הוא מטעם שהיו ביניהם שלש עבירות החמורות שנאמר עליהם יהרג ועל יעבור, ואילו סיבת חורבן בית המקדש השני, הוא מטעם שהיה ביניהם שנאת חנם, וזה לשון הגמרא: "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני שלשה דברים שהיו בו, עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים (וכו'), אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם, ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים".

[ואגב, יש להתעורר מאוד בחומר העבירה של שנאת חנם, שהיא שייכת גם בעוסקים בתורה וגמ"ח, שיכול להיות בהם הי"ו שנאת חנם בדרגה כזאת שיחריבו בית המקדש ואכמ"ל].

וצריך ביאור איך יתכן דבר זה ששנאת חנם תהיה שקולה כמו ג' עבירות החמורות. דאף על פי שאמרו חז"ל במסכת אבות (פ"ב מ"א) "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות", כבר כתב הרמב"ם (בביאור המשנה שם) שיש מצוות שכן אפשר לדעת את חומרתן, לפי העונש שמקבל העובר עליהן, וז"ל: "וביאור זה הענין כאשר אומר, והוא שהתורה כולה ממנה מצות עשה וממנה מצות לא תעשה, ואמנם מצות לא תעשה ביאר הכתוב העונש על כל אחת מהן מלבד המעט מהן, וחייב על קצתם המיתות, ועל קצתם הכרת ומיתה בידי שמים ומלקות, וידענו מענשי מצות לא תעשה כולם מה מהם איסורם גדולה ומה מהם למטה ממנו". והיינו שמצוה שעונשה מלקות היא קלה יותר לעומת מצוה שעונשה כריתות, ומצוה שהעונש לעובר עליה הוא מיתת בית דין היא חמורה מכולן. ואם כן ג' העבירות החמורות שנאמר בהן יהרג ואל יעבור הם ודאי יותר חמורות משנאת חנם, ואיך אמרה הגמ' דשקולים הם.

אך הענין הוא, ששנאת חנם מביאה חורבן לעולם, וכמו שזה היה באמת הסיבה לחורבן בית המקדש השני. ואף שיתכן שגם ג' העבירות מביאות חורבן, אמנם הם גורמות חורבן בעולמות העליונים, דכל מצוה משפיעה בעולם הזה ובעולמות העליונים, וכמו כן ר"ל עבירות משפיעות הרס בשמים ובארץ, וג' העבירות גורמות יותר חורבן בעולמות העליונים, אך שנאת חנם מביאה ביותר חורבן בעולם הזה.

ומשה רבינו ע"ה חשש שנאה זו של קרח - שהתוצאה שלה היא מחלוקת שמחריבה בכלל ישראל - תביא חורבן נורא לכלל ישראל, ורצה שלא ישאר משנאה זו שום זכר, לכן ביקש שיכנס קרח עוד בחייו אל תוך האדמה. וביאור הענין, כי אם היה מת קרח במיתה רגילה היה המשך למחלוקתו, כיון שהיה מוריש את ענין המחלוקת, כדרך כל

אדם שבמיתתו מוריש נכסיו לבניו, אך כיון שיקבר כבר בחייו, באופן זה אין דין של ירושה כמו במיתה רגילה, כיון שבמותו כבר לא היה בעוה"ז.

והשנאת חנם והמחלוקת שישנם בכלל ישראל בכל הדורות, שורשם במחלוקתו של קרח, דאף שמיעט משה רבינו ע"ה מחלוקת זו על ידי שנכנס קרח בחייו לאדמה, מכל מקום לא נתבטלה לגמרי, ומכח זה היה שנאת חנם שגרמה לחורבן בית המקדש השני.

ומכח זה גם ישנן מחלוקות ושנאת חנם בכלל ישראל עד עצם היום הזה. וכמו שאנו רואים שבמדינת ישראל יש כשלושים מפלגות, אף על פי שאין כאן אלא כמה מליוני יהודים, ואילו בארצות גדולות כמו ארצות הברית שיש בה מאות מליוני בני אדם, או כמו באנגליה, אין בהם אלא שני מפלגות בלבד, וכל זה הוא מחמת שנאת חנם ששורשה במחלוקתו של קרח.

ואפילו בין החרדים ישנה מחלוקת שמחריבה מכח שנאת חנם, כמו שהיה אפשרות שאם היו הולכים ביחד בבחירות בירושלים וצפת, היו יכולים להיות ראש ערים אנשים חרדים, ואכמ"ל בזה.

וחורבן בית המקדש אינו רק לזמנו, אלא גם בזמנינו, דענין בית המקדש הוא שתהיה השראת השכינה בעולם, וכמו שדרשו הקדמונים (ראה אלשיך הק') על הפסוק (שמות כה, ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", בתוכו לא נאמת, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד מישראל", והיינו שכל יהודי שיש לו נשמה קדושה שהיא חלק אלוה' ממעל שייך שתשרה עליו שכינה, רק ששנאת חנם גורמת שלא תהיה השראת שכינה.

אלא שכמו שישנם עבירות שנעשות בפרהסיא והם גורמות לחורבן בפרהסיא, כמו חילול שבת בפרהסיא שגורם צרות בפרהסיא, וכמו שהיה בגרמניה, ואילו עבירות שנעשים בסתר, כמו שנאת חנם, גורמים חורבן בסתר, כמו קורונה וכדומה.

-ג-

ודבר זה מתבאר מתוך תורת א"ז בסה"ק **תולדות אדם** (פרשת פקודי, דק"ו ד"ה אך), שהביא את דברי רש"י שהמשכן נתמשכן שני פעמים בעוונותיהם של ישראל, והקשה ע"ז וזל"ק: "אך לכאורה אינו מובן עיקר דבר זה כלל האִךְ היה יכול להתמשכן על פי דין תורה, הלא המקדש היה לבני ישראל כמו כסות יום ולילה שזמן חזרתו הוא תדיר, ואין זמן מיוחד לזה כמו כסות יום לבד או כסות לילה לבד, ואִךְ היה יכול להתמשכן (עיין בבא מציעא קיד:), ובפרט שהוא כמו רחיים ורכב שהם מדברים שנפשו וחיותו של אדם תלוי בהם, וכתוב (דברים כד, ו) לא יחבול רחיים ורכב כי נפש הוא חובל, ומכל שכן המקדש שכל שפע וחיות ישראל היה יוצא משם, ובודאי הקדוש ברוך הוא מקיים התורה הקדושה בעצמו גם כן, כנאמר (ישעיה נא, ד) כי תורה מאתי תצא, ואִךְ היה יכול להתמשכן".

ויישב ענין זה, וזל"ק: "אבל האמת, שהדין הזה אינו שייך רק כשאדם יודע ומכיר בהחסרון שנחסר לו הדבר הנצרך לו, כמו כסות יום או לילה, אז מחויב המלוה להחזיר לו בזמנו, וגבי רחיים ורכב אינו יכול כלל למשכנו, אבל לא כשאינו יודע כלום מהחסרון שנחסר לו זה הכסות, או שאינו מרגיש כלל שהוא חיותו, אז בודאי אין שייך דין זה כלל. וכמו שנאמר בתורתנו הקדושה טעם על זה (שמות כב, כו) והיה כי יצעק אלי וכו', ודוקא כשיצעק וידע החסרון שחסר לו. ודרך העולם, כשנותן אחד לחבירו איזה פקדון, נותנו לו במנין כדי שיחזיר לו במנין, ובלתי זה לא יוודע החסרון אחר כך, ויכול להיות שלא יגיע לידי החזרה בשלימות. נמצא שהמנין מהדבר מביא לידי ידיעות החסרון, וידיעת החסרון מביא לידי שלימות הדבר.

"וכמו כן גבי המשכן. כי ידוע שעיקר משכן ה' הוא (תהלים עח, ס) אוהל שכן באדם, בחינת (שמות כה, ח) ושכנתי בתוכם, בלב כל אחד ואחד מישראל, היינו שיטע האדם בלבו אחדותו יתברך שמו, וכל מעשיו יהיו רק מה שנוגע לכבודו יתברך שמו, וכמו שאנו אומרים (תפילת שחרית) אשרינו מה טוב חלקינו וכו' אשרינו שאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומייחדים את שמך פעמים באהבה וכו', וזאת הוא עיקר משכן ה'. וכעת גם כן יש בחינת משכן וכליו בכל איש ואיש מישראל. וחורבן המשכן בא לאדם מחמת קלקול הדעת רח"ל. ועיקר

הדעת הוא (דברי הימים א' כח, ט) דע את אלקי אביך וכו', וכשאדם מקלקל הידיעה הזאת ממילא נחסר לו בחינת המשכן, היינו אהל שיכן באדם, וממילא נחסר לו ידיעת החסרון גם כן, ואינו מרגיש כלל בחסרונו, מחמת שעומד בחסרון עיקר הדעת, ואז ממילא בא חורבן למשכן דלמטה גם כן, כי משכן דלמטה הוא רמז למשכן דלמעלה, ששם הוא עיקר המשכן, היינו האוהל שיכן באדם, וכשנחסר העיקר ממילא נחסר הטפל.

"אבל כשאדם מתבונן בגדלות ה', ורואה בשפלות עצמו איך שהוא רחוק הרבה מהשם, ושנחסר לו עיקר מקום חיותו, והוא ריק מכל, וחושב בלבו למצוא תרופה למכתו, ובא בכל פעם יותר לידיעת החסרון, אז השם יתברך מחזיר לו הכל, וממלא כל החסרונות שלו", עכ"ל ק.

והיינו שמתרץ אא"ז זיעוכ"י שגם בזמן הזה ישנה בחינת המשכן למי שיראוי לזה וחסר לו המשכן, שהקב"ה שוכן בקרב לבו, ושם ישנה השראת השכינה. ויש אפשרות לכל אחד ואחד מבני ישראל שיהיה לו משכן ה' בלבו, וגם בכל הגלויות. שהרי כל תכלית המשכן ובית המקדש הוא שעל ידם יוכל להיות בנקל לבני ישראל לבנות משכן בלבם.

וה' ישמרנו, שאפילו אם יש בלבו משכן בזה"ז, אבל אם מאיזה סיבה קבל שנאת חנם, הרי הוא מחריב את המשכן שבלבו. וגם נראה לפע"ד בלי ספק שאם ח"ו יש בבן ישראל שנאת חנם, אף שלומד ומקיים מצוות וגמ"ח, אין תוצאות השפעת התורה ומצוות עליו, שהתורה ומצוות משפיעים ברוחניות בעולם הבא, ובפרט מקדשים את העוסק בקיום תורה ומצוות וגמ"ח, אבל השנאת חנם מחריבה את כל התוצאות מקיום התורה ומצוות שהיה צריך להשפיע ברו"ג, וגם עבירות של נוקם ונוטר ואינו יכול למחול הוא תוצאה של שנאת חנם הי"ו.

ומחשבתו של קרח היתה שאין כלל ישראל צריכים כלל למנהיג, דאיתא בספ"ה ק שבביאת המשיח לא יצטרכו בני ישראל למנהיג. וזה מה שטען קרח "כי כל העדה כולם קדושים" ואינם צריכים למנהיג. אך טעה בזה, כי כאשר יבא המשיח הוא יעלה את בני ישראל לדרגות גבוהות מאד, שכל אחד יגיע קרוב למדריגת משה רבינו ע"ה, ובכח עצמו יוכל להתקרב להשי"ת, אך כאשר משיח עדיין לא בא, והסטרא אחרא עוודנה בתקפה וגבורתה, אי אפשר שבני ישראל יתקיימו בלי מנהיג. ואיתא בשם הנועם אלימלך זיעוכ"י שבמקום שאין מנהיג הסט"א נהיה מנהיג.

ולכן החמיר מרע"ה כל כך במחלוקת זו - שהיתה נראית כמחלוקת אישית כנגדו וכנגד אהרן הכהן - יותר מחטא העגל ושאר חטאי בני ישראל, כיון שאם מרע"ה לא היה עוקר את השנאת חנם של קרח וכל עדתו, לא רק שהיו מחריבים את המשכן, אלא היו מחריבים את כלל ישראל במדבר, ולא היה קיום לשונאי ישראל.

-ד-

ומה שנוגע הלכה למעשה מהמאמר הזה איך לתקן את שנאת חנם, הוא אהבת חנם. וכמו כן לעסוק בגמילות חסדים, לתת עזרה לבני ישראל בלי נגיעות של שמור לי ואשמור לך. לא כמו אנשים שישנם שעוסקים בגמ"ח רק כדי לקבל שם טוב, וגם למטרה שמי שמקבל מהם טובה יהיה משועבד אליו וכו'. וצריך להשתדל לתת רק מתוך אהבת בני ישראל ולכך לבא לעזרתם.

ועוד ישנה בחינה נוספת של אהבת חנם ועזרה בלי נגיעות, והוא לעזור לאחרים ברוחניות, כגון לעזור בלימוד התורה"ק ולקיים מצוות ה'. וישנה בחינה שרואה חבירו בעצבות או ח"ו בדכאון, לעודד אותו ולחזק אותו, לומר לו שיש לו כוחות לעבור את כל הבעיות שלו, ולומר לו מילה טובה ולרומם אותו ברוחניות.

ועד כמה חשוב אם משמח אדם מישראל שהוא בעצבות או בדכאון, רואים מהגמ' תענית (כב.): "רבי ברוקא חוזאה הוה שכיח בשוקא דבי לפט, הוה שכיח אליהו גביה, אמר ליה איכא בהאי שוקא בר עלמא דאתי, אמר ליה לא (וכו'), אדהכי והכי אתו הנך תרי, אתי אמר ליה הנך נמי בני עלמא דאתי נינהו, אזל לגבייהו אמר להו מאי עובדייכו, אמרו ליה אינשי בדוחי אנן, מבדחינן עציבי, אי נמי כי חזינן בי תרי דאית להו תיגרא בהדייהו טרחינן ועבדינן להו שלמא".

וגם מבואר מהגמ' שעל ידי עשיית שלום בין אדם לחבירו זוכה ממש לחיי העולם הבא. ורואים מזה כמה גדול הוא השלום בין בני ישראל ואיש עם חבירו. וזה לעומת זה עשה אלקים, ועל כן הסט"א מתגבר בכל כוחותיו לעשות מחלוקת ושנאה בבני ישראל ובין אדם לחבירו, שע"ז הוא גורם חורבן והרס בכלליות ובפרטיות. ואף שכבר במשנה פאה (פ"א מ"א) מבואר "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא וכו' והבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו", ואם כן מה מחדשת הגמ' בזה, אלא שבגמ' מבואר גודל השכר שזוכה ע"ז לחיי עולם הבא.

וחוץ מזה שמשמח את בני ישראל, והוא עזרה ואהבה רוחנית של גמילות חסדים שגדולה מגמילות חסדים גשמית, עוד נוסף בזה שמשמח את הקב"ה, שהרי איתא במשנה במסכת סנהדרין (מו.): "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי". (כמו שהאדם שיגע ועיף אומר ראשי כבד עלי וזרועי כבד עלי. רש"י). הרי שבשעה שיש צער לישראל יש צער להשי"ת, ובזמן שמוציא את בני ישראל מצער, מוציא את הקב"ה מצער. ולא עוד, אלא שהוא משמח את הקב"ה בשמחת בני ישראל. וגם אדם שהוא בשמחה הוא משפיע שמחה במי שפוגש אותו, ועל ידי זה משמח את ה', ויתן השי"ת שנזכה לזה, אכ"ר.

-ה-

ויש לבאר אופן נוסף לתיקון שנאת חנם, על פי הגמ' גיטין (לו:): "תנו רבנן הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין עושיין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו". ודבר זה לא נאמר בצדיקים ועובדי ה', אלא רק בנעלבים ואינם עולבים, וצריך להבין מדוע דוקא עליהם נאמר פסוק זה ולא על שאר צדיקים ועובדי ה'.

ויש לומר בביאור הדבר בהבין דרך התהוות המחלוקת, שנעשית בדרך כלל על ידי ויכוח, שאחד אומר לחבירו איזה דבר חירוף, וחבירו משיב לו, והלה עונה, וחוזר חלילה עד שהתבערה עולה עד לב השמים. מה שאין כן אם היה שותק מלכתחילה ואינו משיב, וממילא חבירו לא היה עונה לו בחזרה, לא היה מתהווה מזה מחלוקת. הרי שהשומע חרפתו ואינו משיב, על ידי כך מונע מחלוקת, וזה התיקון לשנאת חנם, ולכן דוקא עליו נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו.

ותיקון נוסף לשנאת חנם, הוא על ידי ענוה ושפלות. כמבואר בספר תהלים (טז, א-ד): "מזמור לדוד ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך, הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו", והיינו ששומע חרפתו ואינו משיב, אך לא רק שאינו משיב, אלא גם הוא "נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד" וגו'. כלומר שהוא נבזה ונמאס בעיני עצמו והוא עניו ושפל ברוך, ההיפך מגיאאות, שמחלוקת נגרמת על ידי גיאאות.

וזה מה שכתב הרמב"ן באגרת לבנו על מדת הענוה "שהיא מדה טובה מכל המדות הטובות", כיון שעל ידה ניצל מחלוקת ושנאת חנם שמביאה חורבן לעולם.

ובענין חומר שנאת חנם יש להביא מה דאיתא בשם א"ז היהודי הקדוש זיעוכ"י שאסור לשנוא שום יהודי, ואפילו עובד עבירות בפרהסיא אסור לשנאתו אלא באותו רגע שעובר העבירה ולא יותר.

ועד כמה חמורה המחלוקת יש ללמוד ממה שמובא בגמ' גיטין (לא:): "רב הונא ורב חסדא הוו יתבי, חליף ואזיל גניבא עליהו, אמר חד לחבריה ניקום מקמיה דבר אוריין הוא, אמר ליה אידך מקמי פלגאה (בעל מריבה. רש"י) ניקום". ודבר זה צריך תלמוד, שהרי תורה מרפאת כל גופו של אדם כדאיתא בעירובין (נד.): "חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו מרפא", והיא מרפאת בין בגשמיות ובין ברוחניות, וגניבא היה גדול בתורה כדאיתא שם בגמ', ומ"מ היה בעל מחלוקת, ויש להבין מדוע לא ריפאתו התורה מדבר זה. אלא לפי שאין דבר העומד בפני המחלוקת אלא ענוה ושפלות. ואף לימוד התורה אם אינו בענוה ושפלות אינו מרפא את ענין המחלוקת.

וכן מוכח בגמ' יומא (ט:) שהובא לעיל "אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם". הרי בפירוש שאפילו שעסקו בתורה ובגמילות חסדים לא עמד להם זה להנצל מן המחלוקת ושנאת חנם, כיון שהיה לימוד התורה שלהם בלי ענוה ושפלות.

וכל כך גדול ההרס של בעלי מחלוקת, עד שזה נהפך לטבע שלהם, והם "אוהבים" את המחלוקת. ואפשר להביא דוגמא לזה מ"לגיון הזרים" שהיה בצרפת, שהתקבצו אנשים מכמה מדינות בעולם להלחם עבור צרפת ומושבותיה. ודבר הוא הוא תמוה מאוד, דבשלמא כאשר אדם נלחם עבור מדינתו מובן שהוא מחרף את נפשו למות עבור המדינה שלו, אך זה הוא נגד הטבע שילחם אדם ויסכן את עצמו עבור מלחמות שאינן שלו, ואפילו שיתכן ששילמו להם על כך, עדין הוא פלא. אך הביאור הוא שאותם אנשים נעשו אוהבי מלחמה בטבעם, ולא היו יכולים לחיות בלי מלחמות, לכן הלכו להלחם מלחמות לא להם. וכמו כן יש בעולם מתאגרפים שנהנים להכות איש את רעהו. ואף אותם שאין עושים זאת בפועל, מכל מקום נהנים להסתכל על זה, וכל זה הוא מחמת היותם אוהבי ריב. וכן הוא ענין בעלי המחלוקת שאוהבים את המחלוקת עד כדי כך שנהנים לראות מחלוקת באשר היא מחלוקת, ואף אם אינה קשורה אליהם כלל.

-1-

איתא בסוף יומא (עד:): "אמר ריש לקיש טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה, שנאמר (קהלת ו, ט) טוב מראה עינים מהלך נפש". ותמוה איך יתכן כדבר הזה, שהרי באותו מעשה כל גופו נהנה מזה, ואילו במראה עינים אין נהנים אלא העינים. אלא מכאן מוכח כמה גדולה כח הראיה, שנחשב כאילו כל גופו נהנה מזה.

וכן מוכח בגמ' חגיגה (ה:): "כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני". ועוד איתא בסוף בבא מציעא (קז:): "דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד, אמר תשעין ותשעה בעין רעה ואחד בדרך ארץ", היינו שתשעים ותשעה מתו מחמת עין רעה, ורק אחד ממאה מת מיתה רגילה בזמנו. ומטעם זה טוב מראה עינים וגו', כי זה נותן הנאה גדולה ה' ישמור ויציל.

וזה הענין שצריך לראות רק טוב על בני ישראל, כמו כאשר אדם פוגש ידיד טוב שנהיה לו טוב בלבו ואינו רואה על ידידו אלא רק דברים טובים, וכתפילת הנועם אלימלך זיעוכ"י "שנראה כל אחד מעלת חברו ולא חסרונו", וכמבואר לעיל שאסור לשנוא שום יהודי, ואפילו חוטא, אלא רק באותו רגע ממש שרואה אותו חוטא, ומיד אחר כך צריך לחזור לאהוב אותו, כי יכול לעשות תשובה ברגע כמימריה, וכדאיתא בגמ' עבודה זרה (י:): "יש קונה עולמו בשעה אחת".

וכשאדם רואה טוב על חברו, זה משפיע כח בחירו, מה שאין כן אם רואה עליו רע זהו בכלל אביזרייהו דשנאת חנם ומחלוקת.

-2-

כתיב (שמות יט, ב): "ויסעו מרפידיים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר", ופירש רש"י: "ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת". והיינו שתנאי נצרך לקבלת התורה הוא שיהיו בני ישראל כאיש אחד בלב אחד בלי מחלוקת, ולכן אף שלכאורה הקב"ה היה יכול לתת את התורה קודם לכן, מכל מקום לא נתנה עד שהיו כאיש אחד בלב אחד בלי מחלוקת

וטעם הדבר הוא על פי המבואר בגמ' יומא (עב:): "אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב (דברים ד, מד) וזאת התורה אשר שם משה, זכה נעשית לו סם חיים, לא זכה נעשית לו סם מיתה", וכאשר יש אחדות בין בני ישראל ואין אחד פוסל את חברו, זה נקרא "זכה", וזה גורם שהתורה תהיה בגדר סם חיים. אבל אם אין אחדות אלא מחלוקת, זהו

בחינת "לא זכה", ואזי התורה שלומדים במצב כזה היא סם המות, ולכן הקב"ה לא היה יכול לתת לישראל את התורה עד שיהיו באחדות כאיש אחד בלב אחד.

כמו שמצינו שהיו לישראל י"ב שבטים, וכאשר עברו את הים ביציאת מצרים נעשו להם י"ב שבילים, וכן איתא מהאריז"ל שלכל שבט יש שער בשמים שתפילותיו עולים דרכו, והיינו שכל שבט יש לו את המקום שלו, ואין אחד פוסל את חברו. מה שאין כן אם מנצלים את התורה בשביל לעשות מחלוקת, שכאשר אחד אומר איזה דבר עונה לו חברו הנך טועה ואינך מבין ורק מה שאני אומר הוא אמת וישר, תורה כזו היא סם המות.

והנה כתב בסה"ק נתיבות עולם למהר"ל מפראג (נתיב התורה פרק ז) ביאור ברכת התורה "נותן התורה" בלשון הווה, שהקב"ה נותן את התורה לישראל כל יום מחדש, וזל"ק: "ותחלת הברכה אשר בחר בנו מכל העמים, כלומר כי נתן תורה על הר סיני לישראל, וסיום הברכה נותן התורה, ולא נתן כמו שהתחיל, כי בכל יום הקדוש ברוך הוא נותן תורה לישראל, דאם לא כן חס ושלום נשתכחה התורה מישראל, כי נותן התורה שם התאר, ור"ל שאף בכל יום ובכל עת נותן התורה, ואם לא כן היה חס ושלום נשתכחה תורה מישראל, ודבר זה מבואר ליודעים. והוא נרמז במה שאמר (דברים ה, יט) קול גדול ולא יסף, ואמרו בספרי (סוף נשא) קולו של הקדוש ברוך הוא לא פסק".

וממילא כמו שבזמן מתן תורה בהר סיני היה תנאי נצרך לזה שיהיו ישראל באחדות, כמו כן התנאי ללימוד התורה בכל יום צריך להיות כנתינתה בהר סיני באחדות בין בני ישראל בלי מחלוקת.

וביאור הדבר, דבמתן תורה בהר סיני קיבל כל אחד את חלקו המיוחד לו בתורה, כמו שאנו מתפללים "ותן חלקנו בתורתך", וחלק זה משפיע הקב"ה ללומדי התורה בכל יום ויום מחדש, ומי שהוא בעל מחלוקת אינו יכול לקבל את חלקו המיוחד בתורה, מה שאין כן מי שהוא באחדות עם בני ישראל, משפיע לו הקב"ה יותר ונותן לו את התורה מחדש בכל יום.

והנה איתא במדרש (ויקרא רבה יג, ג) "אמר רבי אבין בר כהנא, אמר הקדוש ברוך הוא תורה חדשה מאתי תצא, חדוש תורה מאתי תצא", וזו היא תורתו של מלך המשיח, כדאיתא בתנא דבי אליהו (זוטא, פ"ז): "עתיד הקב"ה להיות יושב בגן עדן ודורש וכל הצדיקים יושבים לפניו, וכל פמליא של מעלה עומדים על רגליהם, וחמה ומזלות מימינו של הקב"ה, ולבנה וכוכבים משמאלו, והקב"ה יושב ודורש תורה חדשה שעתיד ליתן על ידי משיח".

והדבר צריך ביאור, שהרי אחד מי"ג עיקרי האמונה היא "שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו". אך הפשט הפשוט הוא דתורה חדשה הכוונה השפחת חידושי תורה, דהתורה היא "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב יא, יט), ואין לה גבול, ואין גבול לחידושי תורה שאפשר לחדש. ומתי שמשח יבוא הוא יעשה אחדות בין בני ישראל, ואז יהיו בני ישראל כמו במתן תורה בהר סיני ממש, שיהיו ממש כאיש אחד בלב אחד, ואז תהיה השפעת התורה כל כך גדולה ויתגלו צפונותיה ופנימיותה.

אכן כאשר עדין בן דוד לא בא, אין אנחנו יכולים להגיע ממש למצב שהיה בהר סיני שהיו כל כלל ישראל כאיש אחד בלב אחד, ופסקה זוהמתם כמו אדם הראשון קודם החטא, אך עם כל זה כאשר אדם עוקר מלבו שנהא ומחלוקת, הוא זוכה שיושפע עליו שפע של חידושי תורה בכל יום מחדש.

יעזור השי"ת שנזכה לימים שהמשיח ינהיג את ישראל, ויביא את כלל ישראל למדריגות גבוהות שיהיה כל אחד קרוב למדריגת משה רבינו ע"ה, ונזכה לבנין בית המקדש בב"א.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי למייל שילחו ל m0732951213@gmail.com